

NR 18 JUNI 1984

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER:

LARS ROSEN	ordförande	tel. 410 62
Alrotsvägen 2		
HASSE BJÖRKENFELDT	v ordförande	401 87
Olivehill		
OLLE OHLSSON	kassör	400 33
Måsvägen 27		
GUDRUN GRÖNDAHL	sekreterare	400 80
Alrotsvägen 1		
THOMAS MELIN	ledamot	407 22
Västertorp		
Alice Tammsjö	suppleant	430 44
Elsie Lindgren	"	400 40
Bittan Ohlsson	"	411 85
Kerstin Sjödal	"	405 10
Hans Lindström	revisor	405 52
Åke Eriksson	"	404 68
Ulla Jonsson	suppleant	405 52
Tommy Hedlund	valberedning	405 36
Åke Lindgren	"	400 40
Gun Eriksson,	festkommittén	404 68
Ingvor Nilsson	"	412 42
Birgitta Ekström	"	401 80
Margareta Hedlund	"	405 36
Anette Schölin	"	406 63

Guðrun Gröndahl och Lolo Tammsjö har renskrivit och redigerat.

Hasse Björkenfeldt har komponerat omslaget.

Författarna är själva ansvariga för sina artiklars innehåll.

Flocka gärna material ur vår tidning men var snäll uppge källan.

TIDNINGEN GES UT MED STÖD FRÅN KULTURNÄMNDEN.

Medlemsavgift: vuxen 40:-/år och person. Barn 5:- kr.

POSTGIRO: 98 57 43 - 4 STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING

Föreningens hustomte: Sigvard Lönnqvist tel.: 401 45.

Ordf. har ordet...

Dags igen för en ny medlemstidning och en summering av sommarens aktiviteter. Kanske har inte sommaren i allas ögon varit den mest gynnsamma, men förhoppningsvis har alla haft något positivt att se tillbaka på.

Hembygdsföreningen har dock trots visst motstånd från vädrets makter genomfört en hel del sammankomster. Hembyggsdagen den 22 juli blev en lyckad tillställning med ett fint netto för föreningen. Tack till alla er som hjälpte till och till er som på annat sätt gjorde dagen så lyckad. Vi har också haft vår traditionella båtutflykt till Sandskär, och den likaså traditionella friluftsgudstjänsten på hembygdstomten mm. Mer om detta kan Du läsa inne i tidningen.

Nu stundar hösten. De flesta aktiviteter måste flytta inomhus och då kommer problemet med lokalfrågan att bli mera påtagligt igen.

Du; politiker eller annan ansvarig myndighetsperson som läser detta. GÖR EN INSATS och försök att hjälpa oss ur detta dilemma. Strömma Hembygdsförening vill även under vinterhalvåret kunna samla människor till gemensamma träffar, och för det behöver vi en lokal, och hör sen.

Vi hörs och ses.

Lasse

BUDKAVLEN KOMMER.....BUDKAVLEN GÅR

Söndagen den 22 juli kom budkavlen till Strömma Hembygdsförening. Den kom med roddbåt från Skärgårdsmuseet i Stavsnäs. Roddarna, i gammaldags kläder steg i land vid Strömma Handel, och välkomnades med en rejäl salut, och på land möttes de av kvinnor klädda i Värmdö hembygdsdräkt.

Budkavlen lästes upp och nu var det vår tur att föra den vidare genom Sverige, närmare bestämt till Ingarö Hembygdsförening. Erik Boströms gamla fina fiskebåt blev vårt fortskaffningsmedel.

På Ingarö kyrkas brygga stod en mottagningskommitté och väntade på oss. Kvinnorna i hembygdsdräkter och männen i högtidsdräkter och höga hattar. Vi bjöds på kaffe och visades runt i Ingarö Hembygdsförenings fina museer.

Nu på eftermiddagen var vädret soligt och skönt och vår lilla båtutflykt blev en angenäm upplevelse. Vädrets makter var inte med oss hela dagen. När vi vid 9-tiden på förmiddagen skulle packa upp vår loppmarknad regnade det ordentligt, men Strömma Handel var vänliga och lät oss stå under affärens markis. Där kunde vi ha vår försäljning av kaffe och alla skänkta saker. Vi hade också ett lotteri med en tavla skänkt av Hilding Engströmer som pris. En stor gädda som man fick gissa vikten på fick stå ute i regnet. För alla som undrar så kan jag tala om att den vägde 14 kg.

För underhållningen stod den unga pop-gruppen "Sväggänget" samt Edgar Pettersson och John Westerholm med söner.

De fick stå under pressenningar vid bastun, men med dagens fina förstärkare fick hela Strömma musikunderhållning den dagen.

Till sist vill jag på hembygdsföreningens vägnar tacka alla som skänkt saker till loppmarknaden eller på annat sätt hjälpt oss. Ett särskilt tack till Strömma Handel för all hjälp och upplåtandet av lokaler.

Bittan

SENSOMMARFESTEN

Lördagen den 18 augusti samlades vi på hembygdstomten för sommarens sista större gemensamma sammankomst. Festkommittén hade ordnat med mängder av aktiviteter och dessutom vackert väder, så vi hoppas att alla närvarande hade en trivsam och fin eftermiddag tillsammans.

Lasse

FRILUFTS GUDSTJÄNST

En sensommarmkväll, en fantastisk sådan, med solen högt på himlen, björkarnas vita stammar i bjärt kontrast till det gröna gräset, sommarens sista blomster i sin fulla prakt och solen som glittrade i kanalens vatten. I denna miljö, vår hembygdstomt, samlades vi till en andaktsstund den 1 augusti.

Kurt Lindeke svarade för andakten, Elisabeth Brander tillsammans med oss andra, för sången. Ett stillsamt fint inslag i vår förenings verksamhet som vi är angelägna att behålla.

Lasse

GÖKOTTA

Söndagen den 31 maj kl 5 samlades 22 personer på parkeringsplan norr om Didriksdals gård. Två fågel- och blomsterkännare från Värmdö-ornitologerna var med.

Alla hälsades välkomna varefter färden gick på Malnavägen till det gamla torpet Dalhugget. Där bodde förr torpare, fiskare och hantverkare under Fågelbro Säteri. Därefter gick vi till vänster den gamla vägen över Myrbacken och tog av till höger där gamla Dalhuggslogen legat. Den brann ned härom året. Vi drog oss in på åkrarna åt söder, kallade "Hjortens odling", där om något år det kanske finns sådär en 240 kolonistugor. Synd på dessa gamla åkrar med så mycken historik över sig. Vi gick nedåt Gistviken där vi hittade en del kungsängsliljor. Britt-Marie visade oss en gammal öppen naturkälla där.

Vi fortsatte ut på Fågelbrovägen förbi de stora gamla ekarna ned mot Vindbron som leder över Vindströmmen mellan Våmfjärden och Malmafladen, och kom så fram till skolängarna som ligger nedanför Fågelbro gamla skolbyggnader. Där vek vi av åt höger på ängen ned till skolviken som är en vik av Våmfjärden. Vi rastade och förtärde medhavd matsäck som var efterlängtat efter färden.

Det fotograferades en del också. Resultatet kommer senare. Vi fortsatte över vikänden och över skogspartiet och kom då upp på Iskällarängens övre del, via en gammal väg, och kom fram så vi såg gårdens stora huvudbyggnad från södra sidan, därefter utmed trädgårdshäcken till den gamla mjölkällaren, nu panncentral för husen.

Där stannade vi alla upp, en näktergal spelade ut hela sitt register i ett av de stora träden. Aldrig har jag hört en fågel spela så ljudligt och länge. Vi fortsatt förbi smedjan och upp på magasinsbacken, förr kallad vedbobacken, gick tysta förbi norra byggnaden för att inte störa de sovande. Det var ju tidig söndagsmorgon.

Efter lekstugan i trädgården och gamla allén kom vi så ned till Våmfjärdens norra sida där vi såg Sjöskvalpet, huset där förr, i början på 1900-talet jägaren och skogsvårdaren bodde. Kom fram till "Trevägåbacken", vek av mot höger och det gamla torpet Tjappan, ett gammalt torp under gården. Förr hette det Notgisttjappan. Man gistade troligen fisknoten där.

Vi fortsatte nu utmed sjön och nådde Stensedet också torp under Fågelbro, men det som mest fångade vår uppmärksamhet var gamla kolera-kyrkogården, placerad på en liten åkergip vid vägen. Där fanns en liten häll med små gropar i för offer eller ljus. Kanske var många efterlevande där och hedrade anhörigas minne med ett ljus och en stilla betraktelse. Bland annat hörde jag av Karl Enberg, gammal Strömmabo och nu borta sedan flera år, att han bott i torpet Daleke under Brevik. Han talade om att hans släktingar begravts här. Självt såg jag ett kors rest vid en stam, året 1914-1920.

Vi kom ut på stora Stavsnäsvägen och promenerade den en liten bit för att sedan ta till vänster gamla vägen förbi "Tjuvdalen" där det berättas att det också skulle varit en gammal begravningsplats.

Fortsätter uppför backen och kommer fram till "Grindstugården", vi tar stora vägen fram till utgångsplatsen och bilarna, en nätt liten tripp på 4 timmar.

Jag tror att alla kände sig ganska nöjda med vad de hade sett och upplevt. Välkomna till nästa gökotta 1985

hälsar Sigvard

SANDSKÄRSDAGEN

Även i år har vi haft en träff ute på Sandskär. Ett vackert utflyktsmål för den som tycker om att ta en båttur i fint väder och besöka Sandskärs gummans gamla boplatz.

Snälla grannarna Bengt och Margareta bjöd på en härlig båttur, och därute mötte några andra motor- och segelbåtar upp. Ett 30-tal vuxna och barn badade, solade och åt sill och potatis eller vad man hade i matsäcken.

Tyvärr låg vinden på ganska kraftigt fram på eftermiddagen och man vände hemåt rätt tidigt, efter några avkopplande timmar tillsammans.

Vi ses väl nästa år igen, och hoppas att ännu fler har möjlighet att komma ut till en av Nämndöfjärdens gästvänliga öar.

Lolo

HEMBYGDENS DAG PÅ SKANSEN.

Avslutningen på hembygdens år firades på Skansen med att de budkavlar som vandrat genom landet överlämnades till konungen. Ca 500 av landets folk- och bygdedräkter visades upp i en dräktparad som började vid Nordiska Museet och slutade vid Solliden. Givetvis hade Strömma Hembygdsförening representanten från Värmdö. Som ledare för vår sycirkel hade jag, Kerstin Sjö Dahl, fått äran att gå i tåget. Jag gick tillsammans med fyra andra dräkter från länet under Upplands "skylt". Lite förvånande är att länet inte kunde prestera fler smakprov. Det blev en orolig väntan vid Nordiska Museet då länets budkavle inte fanns, och ingen hade någon information. I sista stund kom en Össebygarn-dräkt springande med budkavlen och lugnet var återställt. Under marschen upp till Solliden var det flera som ropade "heja Värmdö", vilket värmdö - i synnerhet som vi gick före Dalarna, som vandrade med fanborg i 4-taliga led. Det är svårt att slå! Under programmet stod alla "dräkter" och bildade häck vid sidan av scenen. Det var en upplevelse att också se Birgit Nilsson, kungen och Silvia "live".

Den största behållningen var dock timmarna före paraderna när sygruppen Marianne, Britt-Marie, Alice, Asti, Gunilla, Kerstin och Kerstin vandrade runt Skansen. Vi blev ett omtyckt motiv för kamerorna och fick ställa upp för fotografering både här och där. När vi besökte

0

Mora-gården var det vår grupp som rönt mest intresse. Efter en sådan här dag är vi dubbelt stolta över vår vackra Värmdö-dräkt - och det är nog många som i dessa dagar går och drömmer om att ha en dräkt från Värmdö.

Kerstin och gruppen.

STOCKHOLMS LÄNS HEMBYGDSFÖRBUNDS PROGRAM HÖSTEN 1984.

KONFERENS 13 okt. Länskonferens. Ämne: Världsongdoms-
året och samtidsdokumentation.
Plats: Stockholm.

KURS 10 nov. Fotodokumentation och reprofoto-
grafering i Täby och Stockholm.
Kursledare: Sören Hallgren och
Pål-Nils Nilsson. Pris 100:-

STUDIERESA 1 dec. Studieresa till Uppsala med besök
på Dialekt- och Folkminnesarkivet
och Ortnamnsarkivet.

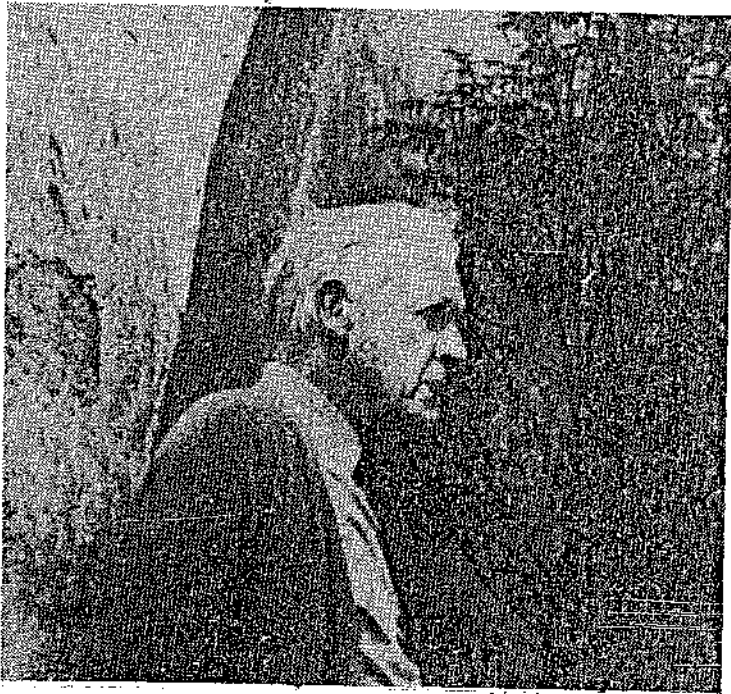

Foto: H. Björkenfeldt

Efter 35 år i Värmdö församling har prostens Nils Alberg och maka Karin flyttat till Grödinge. Den plats där Nils hade sin första tjänstgöring efter prästvigningen 1947. Flyttningen skedde i början av augusti, då Nils gick i pension.

Under dessa 35 år har Nils och Karin utträttat mycket i församlingen. Bl.a. har restaureringen av Kyrka och Sockenstuga skett under deras tid. Många minnen och många värmer har de lämnat efter sig som kommer att sakna dem mycket.

Vi önskar dem lycka till i det nya hemmet och att de får många sköna och avkopplande stunder där tillsammans.

Gudrun.

S Ä G N E N O M J Ä T T E N S K A L L E .

Det berättas att konung Olof beslöt att bygga en kyrka på Värmdö. Men han råkade välja en olämplig plats som redan var inmutad av trollen. Så allt vad Olof lät bygga om dagen rev trollen ner om natten. Var den platsen låg berättar inte sägnen.

Olof var nu tvungen att se sig om efter en annan plats för byggnationen. För att få hjälp med det, överlämnade han, som brukligt var, åt slumpen att avgöra var kyrkan skulle ligga. Han lät spanna ett par oxar framför ett par timmerstockar. Och så bar det iväg. Men det blev plötsligt tvärstopp i ett kärr. Stockarna hade fastnat. Där bestämdes det att kyrkan skulle byggas.

När bygget så skulle starta, dök en jätte upp. Han erbjöd sig bygga kyrkan i utbyte mot Olofs huvud, om inte Olof kunde gissa jätrens namn innan kyrkbygget var klart. Olof antog erbjudandet.

Men, men, men. Olof började gruva sig när betalningsdatumet började närma sig och kyrkan var nästan klar. Oron drev honom ut i skogen. Medan han oroligt promenerade omkring där, fick hanur en klyfta i berget höra någon sjunga: "Vyss, vyss, dotter min, i morgon kommer Skalle hem med kung Olofs huvud". Glad och lättad rusade kungen hem och ropade till jätten: Tack skall Du ha, Skalle". Jätten, som höll på att montera spiran på plats, blev så paff att han ramlade ner. Kung Olof skyndade snabbt fram och trampade Skalle på huvudet. Enligt legenden är det detta motiv som är avbildat på S:t Olofs-skåpet i Värmdö kyrka. (Men enligt sakkunskapen är det hans bror Harald, hans baneman, som han trampar på)

Men Skalle hade inte hunnit sätta fast spiran ordentligt. Därför sitter den på sned även idag.

Vad Skalles dotter fick för godsak istället för Olofs huvud förtäljer inte legenden.

Att montera spiran rakt på kyrkor förr måste ha varit svårt. För samma legend som berättas ovan, berättas också om Lunds domkyrkas bygge och om min barndoms kyrka.

Gudrun

Fotnot: S:t Olof = Olav Haraldsson, dödad den 29/7 1030 av sin bror Harald vid Stiklastad. Han kallades även Olov den digre för sin fetmas skull. Han var Norges grundläggare och nationalhelgon. Olof var även det nordiska sjöfararhelgonet. Skyddshelgonet i skärgården. Olsmässan, den 29/7, var länge en märkesdag i Sverige. Den inföll i skarven mellan den nya och gamla skörden = Olsmässokroken.

En del uppgifter är hämtade ur boken Vikingatidens ABC och skriften Värmdö Kyrka.

oooooooooooooooo

T A C K till

KULTURNÄMNDEN för det fina bidraget till dräktinventeringen och bidraget till budkavlen.

SKS för det fina bidraget till dräktinventeringen.
Dessa bidrag hjälper oss få mer arbetsro att utföra och slutföra ett snyggt och prydligt arbete.

ANNA LIDÉN som skänkt föreningen en avhandling om Lars Snickare som hon skrivit.

ALICE TANNSJÖ som skänkt föreningen ett litet hus som skall flyttas till hembygdstomten.

ALLA ANDRA snälla människor som skänkt saker till föreningen eller hjälpt till på annat sätt.

14

SANDBACKEN eller SANDBACKATORPET.

För ungefär 150 år sedan fanns ett litet torp i backen ovanför Västerängens Båtklubb. Det hette Sanbackatorpet, och torde ha legat på familjen Littenstams tomt, där man hittat rester av husgrunder.

Det branta berget strax intill badplatsen som vi kallar Kullaberg, hette på den tiden Hoppkullaklinten.

Jag kan inte med säkerhet säga när Sandbackatorpet byggdes, men det finns med på kartan i början av 1700 talet. Torpet blev förmodligen nedbränt av ryssarna och uppbyggt igen. År 1738 finns torpet med i husförhörslängden.

Torpet bytte ägare ganska ofta de närmaste åren. År 1755 låg det öde, men 1761 var det åter bebott, men bara fram till 1764 då det återigen stod tomt.

År 1777 flyttade skomakaren Olof Lindgren in i Sandbackatorpet. Han kom att bo kvar i hela 19 år.

Han gifte sig med Beata Christina Holm och de fick en son den 13 december 1780. Han fick heta David.

På den här tiden var det vanligt att man hade flera faddrar, vanligen 4 stycken. Det skulle helst vara ett gift par som blev barnets gudfar och gudmor, samt 2 stycken ogifta. Faddrarna ansågs ha ett visst ansvar för barnet i fortsättningen, t.ex. om dess föräldrar skulle dö.

Att det skulle vara ett gift par som var faddrar stämde inte riktigt den här gången. David hade nämligen 4 stycken faddrar. Dessa var torp-

aren Zackarias Jonsson i Ryttinge. Antingen var han inte gift, eller också har prästen glömt skriva dit hans fru. Vidare var det drängen Jonas Jonsson på Brevik, Anna Britta Ersdotter i Uppgården, samt pigan Ulrica Blomnerqvist, -också från Uppgården. För den som inte vet vill jag tala om att Uppgården låg nordväst om Rosendal.

År 1789 utökades familjen Lindgren med ännu en son. Han fick heta Carl Johan. Jag har inte lyckats hitta några faddrar till honom, men vi får hoppas att han klarade sig bra utan.

Den 5 januari 1796 dog Olof Lindgren i "halssjuka". Han var då bara 51 år. Tydligt fick familjen bo kvar till 1799, men sedan vet jag inte deras vidare öden.

År 1800 flyttade skräddaren Anders Sundstedt in i torpet. Han fick samma år sällskap av skomakare Anders Hedman. Hedman fanns kvar i torpet 1810. 1815 kom det ännu en skräddare till Sandbacken. Han hette Sundman.

Det är tydligt att det bodde mest skomakare och skräddare i torpet, men hur båda kunde få plats samtidigt har man svårt att förstå.

Jag har inte kunnat hitta Sandbacken i husförhörslängderna efter 1815.

Det är möjligt att torpet fått ett annat namn, som ju var ganska vanligt på den tiden.

Britt-Marie

Hembygdens år

1984

Hembygd ger trygghet

**holms-
ple.**

**Plommon
Victoria**

Charlamovsky

**enkroks-
trakan.**

**d' Oullins
reineclaude**

Cox' Pomona

**Allmän
bigarrå**

Grågylling

Metonäpple.

Klarbår.

Czarplommon

Oranieäpple.

Oranieäpple.

**Reine Claude
d'Oullins.**

Gråpäron.